

ПЕРСПЕКТИВНІ МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Плотнікова М.Ф., к. е. н., доцент,
Житомирський національний агроекологічний
університет, м. Житомир

Постановка проблеми. Рефлексивний характер змін в суспільстві, визначений пріоритетними напрямками суспільно-економічного розвитку, процесами децентралізації, трансформаціями національної освітньої, культурної, виробничої та управлінської ланок є таким, що актуалізує діяльність не лише на рівні адміністративно-управлінського апарату та органів місцевого самоврядування, але й каталізує зрушення широких верств населення у напрямі сприяння чи протидії таким змінам, одним з пріоритетних напрямів якого залишається стратегія сталого розвитку країни [1].

Виклад основного матеріалу. Відсутність системного підходу в управлінні, неготовність суспільства до структурних трансформацій, недостатній рівень інституційного забезпечення унеможливорює однозначність підтримки наявної ситуації. Потреба адаптації та активної участі населення у суспільних процесах на сільських територіях, зокрема, в межах політики децентралізації визначає необхідність узгодженості дій як на місцях, так і в межах країни в цілому. Можливим механізмом подолання наявних асиметрій та диспропорцій розвитку покликана стати практика публічного управління, в

тому числі через діяльність громадських організацій, що недостатньо вивчена й не є широко поширеною. Позитивні зрушення, що вона окреслила в межах новостворених об'єднаних територіальних громад дозволяють стверджувати про необхідність подальших пошуків оптимізації вказаних процесів [1]. Відсутність коригування адміністративного підходу призведе до посилення асиметрій та диспропорцій розвитку: бідні стануть ще біднішими, а багаті – багатшими, причому частина останніх по відношенню до всього суспільства зменшиться.

21 березня 2018 р. у Верховній Раді України проходили парламентські слухання на тему «Національна інноваційна система: сучасний стан та законодавче забезпечення розвитку», які окреслити напрями та пріоритети розвитку вітчизняної соціально-економічної системи як інноваційно-інвестиційноорієнтованої. І хоча в Україні недостатній досвід інноваційно-орієнтованої практичної реалізації інновацій в науково-освітньому середовищі та виробництві (найбільша частка інновацій, ініційованих та таких, що продаються в країні, пов'язана з оборонним сектором). Досвід Силіконової Долини доводить наявність рентабельності в сфері оборони на рівні 200–300 %, однак, це одиничні учасники та виключні замовники, тому такий досвід неможна тиражувати. Враховуючи пострадянську інерційність економічної системи та існуючу спеціалізація на ринку праці, можна констатувати відсутність цілісного підходу у формуванні національної інноваційної системи в межах єдиного закону композиції, що включає інституційовану (виділену та організовану) відповідно до функції цілегенерації ціль, яка, будучи розділена на підцілі, формує структуру, в тому числі державного управління, що має свою функціональність на кожному рівні. Емерджентність сучасних інституцій не реалізує функції інноваційного розвитку в силу відсутності структурованості системи. Чинниками, що сприяють формуванню інноваційного мислення, є практичний досвід та креативне мислення. І якщо традиційна система передбачає переміщення енергії в полі дії зовнішніх сил, і в раді, якщо

отримано неплановий результат, доцільно коригувати коефіцієнти функції, що характеризує процес змін.

Для того, щоб створити цілісну стійку систему, необхідно сформувати технічне завдання, що є визначеним технологічним завданням, яке, в свою чергу, стратегічним, воно – методологічним, над ним – онтологічне, яке, – в свою чергу, гносеологічним. Переважання класичного підходу до визначення картини світу, формує відповідні штампи, які визначають подальші вибори та сформовані на їх основі управлінські рішення. Отримані таким чином процеси мають лінійний характер, тоді як суспільно-економічні явища носять нелінійно-циклічний характер (Природа 1) (рис. 1).

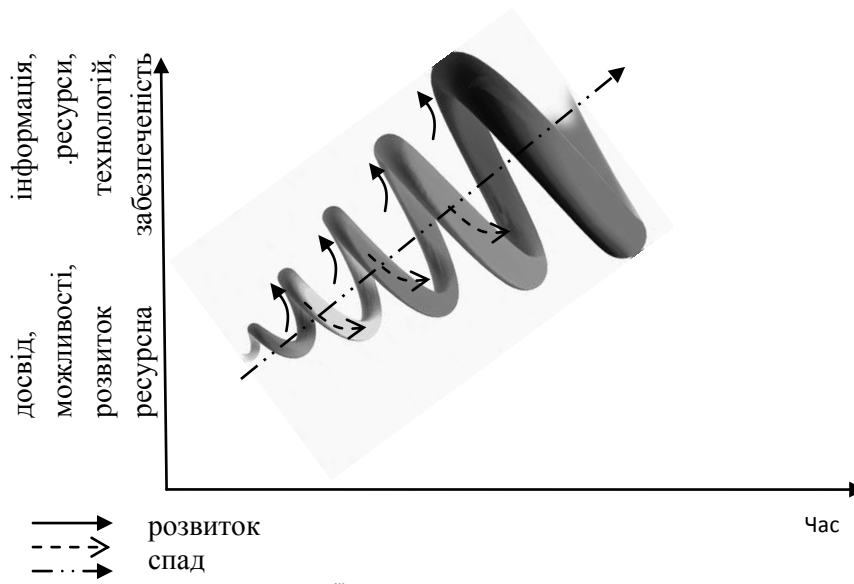

Рис. 1. Принципова системно-динамічна схема еволюційних процесів
Джерело: власні дослідження.

Формат опису «слабких систем», якими суспільно-економічні процеси за допомогою інтегрального підходу ускладнюється нечіткістю зв'язків та наслідків впливу значної кількості чинників, тоді як диференціальний підхід дозволяє проілюструвати намічені тренди, що й було нами зроблено. Використовуючи досвід Клауса Шваба, представлені ним у публікації «Четверта промислова революція», де автором узагальнено лінійний характер розвитку міського середовища (Природа 2) – місто машин, технологій, заводів,

що, поряд з мислення політичних лідерів планети, розвиваються лінійно та тренди нарощування технічних можливостей (розвиваються експоненціально). Згідно лінійного підходу, нарощування обсягів виробництва є запорукою розвитку економіки. Однак, практика це спростувала. Населений пункт, як цілісна відкрита система, являє собою трансформатор природного середовища (рис. 2), що суттєво посилюється в умовах урбаністичних систем внаслідок концентрації та інтенсифікації процесів з порушенням динамічних, захисних та естетичних якостей, найбільшою дисфункцією відзначаються системи з низькими показниками зімкнутості насаджень (0–30 %), частина яких становить близько 60 % [2, с. 13]. Звідси випливає висновок, що за такого стану фіксації майбутнього, людство неспроможне його ефективно сформулювати. Альтернативним підходом є форсайт технічних засобів, водночас навіть він не дозволяє змодельювати суспільство майбутнього.

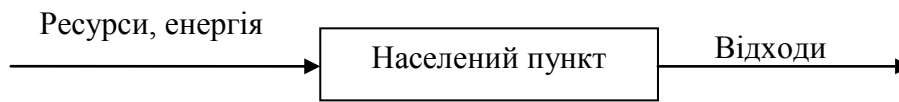

Рис. 2. Основи розвитку сільських територій

Джерело: власні дослідження.

Виходом з наявної ситуації є креативного мислення та формування засад суб'єктності управління, яке наразі в країні відсутнє. Децентралізація влади висуває принципово нові можливості розвитку через набуття громадами правосуб'єктності. Найбільш успішною практикою реалізації вказаного процесу є розвиток родових садиб та родових поселень [3–5], які, на відміну від заміщення проблеми розвитку, спроможні стати генераторами та реалізаторами реального розвитку громад, що дозволяє забезпечити інституційно-керований соціально-еколого-економічний розвиток (як модель модернізаційно-інноваційно-креативного п'ятифакторного розвитку, тоді як чотирифакторна дає ефект прискореного модернізаційного розвитку за рахунок технологічних змін, три факторна – імітаційного, двофакторна – часткового відтворення за рахунок екстенсивних підходів в управлінні, однофакторна – набуття певних ознак

структури). Їх основою є капітал, що як привноситься учасниками, так і генерується територією.

Висновки. Партисипація процесу розробки стратегії дасть можливість не тільки підвищити рівень ефективності управлінських рішень, розширити їх спектр, але й сприятиме підвищенню рівня громадської свідомості, зростанню зацікавленості членів громади у реалізації програм розвитку, що, в свою чергу, дозволяє забезпечувати стійкість територій як з позиції виробничої, так і суспільство утворюючої освітньої діяльності. Відродження і розвиток сільських територій ОТГ на базі механізмів родових садиб створює довготривалий позитивний фундамент для вирішення соціально-економічних проблем їх мешканців.

Література:

1. Nitsenko V., Nyenno I., Kryukova I., Kalyna T., Plotnikova M. (2017) Business Model For A Sea Commercial Port As A Way To Reach Sustainable Development Goals // Journal Of Security And Sustainability Issues, Volume 7, Number 1, P. 155–166 URL [http://doi.org/10.9770/jssi.2017.6.4\(13\)](http://doi.org/10.9770/jssi.2017.6.4(13))
2. Урбоекологія [підручн.] / А.П. Войцицький, В.В. Мойсієнко, А.П. Ключко [та ін.]; за заг. ред. В.В. Мойсієнко. – Житомир: ЖНАЕУ, 2015. – 268 с.
3. Родова садиба: економіка, технології, комунікації, екологія: [навч. посіб.]. / М. Л. Васильєв, Г. І. Грабар, С. В. Молодецька, М. Ф. Плотнікова. – Житомир: Рута, 2017. – 272 с.
4. Васильєв М. Л., Плотнікова М. Ф. Перспективи розвитку сільських територій та Концепція «Родової садиби»: соціально-екологічний аспект // Вісник ЖНАЕУ, 2014, № 2, Т. 4, ч. II, С. 412–423.
5. Вернадський В.І. Біосфера та ноосфера / В.І. Вернадський. – М.: Айрис-прес, 2004. – 576 с.